

Publicatie

# Vermindering regeldruk door gemeenten



# Inleiding

Ondernemers en inwoners leveren een belangrijke bijdrage aan de dynamiek en de (economische) groei van een gemeente. Zo is het bedrijfsleven de motor van de economie en van belang voor de werkgelegenheid, terwijl initiatieven van inwoners een bijdrage leveren aan een gezonde woon- en leefomgeving. Om dit in goede banen te leiden zijn regels belangrijk, zodat voor iedere deelnemer aan de samenleving duidelijk is welke afspraken er gelden.

Het is daarbij wel zaak geregeld na te gaan of die regels en de producten die daarbij horen (zoals vergunningen en ontheffingen) nog nodig en zinnig zijn, of ze werken en of ze goed uitvoerbaar zijn. Door dit periodiek te toetsen kan een gemeente (pro)actief inspelen op de veranderende wensen en behoeften van inwoners en ondernemers. Het resultaat: merkbaar minder regeldruk, betere naleving van regels en een verbeterde dienstverlening.

## Beslisboom 'Vermindering regeldruk'

De beslisboom 'Vermindering regeldruk' van VNG Realisatie is gebaseerd op de beslisboom van Sira Consulting uit 2007 en ondersteunt beleidsmakers en -uitvoerders om regels en producten in vier stappen op gestructureerde wijze te evalueren en waar nodig te herijken.

### Stap 1 **Verzamelen van kerngegevens**

Kerngegevens geven inzicht in bijvoorbeeld de wettelijke grondslag, het doel en het aantal jaarlijkse aanvragen van een product. Dit inzicht is van belang om in de volgende stappen onderbouwde en juridisch verantwoorde keuzes te maken.

### Stap 2 **Toetsen op nut en noodzaak**

Hierbij gaat het om de primaire vraag of het huidige product echt de meest effectieve manier is om een beleidsdoel te realiseren. Misschien kan het product wel worden afgeschaft of omgezet naar algemene regels. Als dit zo is, moet de gemeente wel bevoegd zijn om de regelgeving aan te passen.

### Stap 3 **Vereenvoudigen van procedures**

Ook als het huidige product (en daarmee het beleidsinstrument) gehandhaafd blijft, kan worden gekeken naar de mogelijkheden om de uitvoering van regels slimmer in te richten. Belangrijk hierbij is om na te gaan of en in welke mate de gemeente uitvoeringsvrijheid heeft om de procedure te verbeteren.

### Stap 4 **Verbeteren van de dienstverlening**

Hierbij gaat het om het verbeteren van de dienstverlening rondom het product, zoals eenduidige en begrijpelijke webteksten, inzicht in de status van een aanvraag of het eenmalig uitvragen van gegevens. Deze maatregelen dragen bij aan een hogere klanttevredenheid en voorkomen onnodig contact tussen aanvrager en gemeente.

Het achtereenvolgens doorlopen van deze vier stappen maakt op gestructureerde en transparante wijze helder of een product nog zinvol is en hoe dit vereenvoudigd kan worden.

# BESLISBOOM VERMINDERING REGELDRUK DOOR GEMEENTEN



## STAP 1

### VERZAMELEN VAN KERNGEGEVENS

#### HET VERZAMELEN VAN KERNGEGEVENS PER PRODUCT

Het verzamelen van kerngegevens is belangrijk om onderbouwde en juridisch getoetste uitspraken te kunnen doen ten aanzien van het nut, noodzaak en uitvoerbaarheid van producten. Deze informatie wordt toegepast in de stappen 2 t/m 4.

#### HET HERIJKEN VAN HET PRODUCT DOOR HET TE TOETSEN OP NUT EN NOODZAAK

In deze stap gaat het om het toetsen of het huidige beleidsinstrument (vergunning, ontheffing, etc.) het juiste middel is om het doel te bereiken en de onderliggende risico's te beheersen.

## STAP 2

### TOETSEN NUT EN NOODZAAK



## STAP 3

### VEREENVOUDIGEN PROCEDURE

#### HET VERBETEREN VAN DE UITVOERBAARHEID DOOR HET VEREENVOUDIGEN VAN PROCESSEN

Door in het proces niet-functionele stappen en niet-relevante informatie te schrappen, worden inspanningen van inwoners, ondernemers en de gemeente beperkt tot het minimum.

#### HET VERHOGEN VAN DE KLANTTEVREDENHEID DOOR HET VERBETEREN VAN DE DIENSTVERLENING RONDOM HET PRODUCT

In deze stap gaat het om het merkbaar verbeteren van de dienstverlening rondom het product. Aspecten als eenvoud, toegankelijk, klantgericht staan hierbij centraal.

## STAP 4

### VERBETEREN DIENSTVERLENING



# Stap 1: Het verzamelen van kerngegevens per product

Om te toetsen of producten nuttig en noodzakelijk zijn (stap 2) en of ze kunnen worden vereenvoudigd (stap 3) is het van belang eerst kerngegevens te verzamelen die antwoord geven op de volgende vragen:

## Wettelijke grondslag

Op welke regelgeving is een product gebaseerd? Is dat op hogere regelgeving, dan is de gemeente niet bevoegd om een product af te schaffen. Is een product gebaseerd op autonome regelgeving (zoals de Algemene Plaatselijke Verordening), dan mag de gemeente zelfstandig producten afschaffen of wijzigen.

**i** Wordt gebruikt in stap 2.

## Doel

Welke risico's wil de gemeente beheersen? Zijn de risico's nog steeds actueel? Wat is de kans dat risico's daadwerkelijk optreden? Een goede inschatting van de risico's helpt bij het bepalen van het nut en de noodzaak van een product.

**i** Wordt gebruikt in stap 2.

## Aantal aanvragen per jaar

Hoeveel aanvragen (en dus niet hoeveel afgegeven beschikkingen) krijgt de gemeente per jaar? Producten die vaak worden aangevraagd veroorzaken in zijn totaliteit meer regeldruk dan producten die niet of nauwelijks worden aangevraagd. Naast het aantal aanvragen geven ook klachten belangrijke productinformatie. Nog beter inzicht in wie de aanvragers zijn, kan worden verkregen door onderscheid te maken tussen inwoners, ondernemers en instellingen.

**i** Wordt gebruikt in stap 2.

## Verhouding tussen positieve en negatieve besluiten

Hoe vaak is het besluit positief en hoe vaak negatief? Als een product altijd wordt toegekend, kan dit aanleiding zijn om het af te schaffen of om te zetten naar algemene regels.

**i** Wordt gebruikt in stap 2.

## Gemiddelde doorlooptijd

Hoe lang is de gemiddelde wachttijd voor een inwoner of ondernemer vanaf het moment dat een aanvraag wordt ingediend tot het moment waarop de beschikking is ontvangen? Het slimmer inrichten van bepaalde procedures kan de doorlooptijd verkorten.

**i** Wordt gebruikt in stap 3.

## Geldigheidsduur

Wat is de geldigheidsduur? Veel vergunningen hebben een beperkte geldigheidsduur, dat betekent dat ze na een paar jaar moeten worden verlengd, ook al is er niets veranderd. Het verlengen van de geldigheidsduur van een product van bijvoorbeeld 1 naar 2 jaar, leidt tot een halvering van de regeldruk.

**i** Wordt gebruikt in stap 3.

## Aantal controles per jaar

Wordt er toezicht uitgevoerd en in welke mate? Als er nooit sprake is van handhaving, kan dit aanleiding zijn om een product af te schaffen.

**i** Wordt gebruikt in stap 2 en stap 3.

## Leges en overige kosten

Wat betaalt een inwoner of ondernemer om een product aan te vragen? Dit zijn belangrijke inkomsten voor gemeenten. Bij vermindering van regeldruk is het van belang om na te gaan wat de consequenties zijn voor de inkomsten.

**i** Wordt gebruikt in stap 2 en stap 3.

Het verzamelen van bovenstaande gegevens is essentieel om onderbouwde afwegingen te maken. Om gegevens snel en op gestructureerde wijze te verzamelen is het handig om te werken met een kort factsheet.





# Stap 2: Het toetsen op nut en noodzaak

Is het huidige beleidsinstrument (vergunning, ontheffing, etc.) geschikt om het doel te realiseren en de onderliggende risico's te beheersen? Het antwoord op deze vraag geeft inzicht in het nut en de noodzaak van regels en de manier waarop deze worden uitgevoerd. Dit inzicht kan leiden tot een voorstel om het huidige product te behouden of juist om het product af te schaffen, om te zetten naar algemene regels of samen te voegen met een ander product.

Waar het gaat om producten die vaak worden aangevraagd, kunnen fundamentele maatregelen tot een aanzienlijke vermindering van regeldruk leiden. De daadwerkelijke realisatie kost wel tijd, omdat dit gepaard gaat met het wijzigen van de lokale regelgeving. En dit mag pas nadat het college en de gemeenteraad hun goedkeuring hebben verleend.

Om een product te evalueren op nut en noodzaak, worden de volgende vragen doorlopen:

## 1. Kunnen we het product afschaffen?

Het afschaffen van een product betekent dat de activiteit regelvrij is en er geen toestemming van de gemeente nodig is. De gemeente is bevoegd om een product af te schaffen als het is gebaseerd op autonome regelgeving. Overwegingen om te kiezen voor afschaffing zijn:

- Er worden geen risico's beheerst of voorkomen.
- Er wordt nooit een aanvraag ingediend.
- Er wordt nooit een aanvraag geweigerd.
- Er vindt geen toezicht plaats.

Als een product wordt afgeschaft is er geen sprake meer van regeldruk. Er hoeven immers geen handelingen te worden verricht om een aanvraag in te dienen en te behandelen.

## 2. Kunnen we het product omzetten naar algemene regels?

Algemene regels omvatten gemeentelijke voorschriften voor een bepaalde activiteit, waarbij inwoners en ondernemers geen actie richting de gemeente hoeven te ondernemen. Activiteiten zijn dus toegestaan, mits wordt voldaan aan een aantal vereisten. Overwegingen om een product (vergunning, ontheffing etc.) om te zetten naar algemene regels zijn:

- Er is sprake van een gebruikelijke en veel voorkomende activiteit in plaats van een specifieke situatie.
- Een aanvraag wordt altijd verleend (en dus nooit geweigerd).
- Er wordt altijd getoetst op dezelfde aspecten voor eenzelfde soort situatie.

Naarmate de potentiële risico's en externe effecten van het voorgenomen handelen van een inwoner of ondernemer groter zijn, is er meer behoefte aan gericht toezicht op de naleving van de algemene regels. In zo'n geval kunnen algemene regels worden aangevuld met een meldingsplicht. Het omzetten van een vergunning naar algemene regels zorgt voor een tijds- en kostenbesparing voor aanvragers en gemeente. Bovendien is er geen sprake meer van wachttijd, waardoor een aanvrager direct kan starten met het uitvoeren van activiteiten. Voor de gemeente vervallen werkzaamheden voor de behandeling van bezwaarschriften tegen een beschikking.

## 3. Kunnen we het product samenvoegen met een ander product?

Voor bepaalde activiteiten – zoals bij bouwen of horeca – moeten vaak meerdere producten gelijktijdig worden aangevraagd. Door deze aanvragen integraal te behandelen of bepaalde producten samen te voegen, wordt voorkomen dat gegevens (bijvoorbeeld contactgegevens of tekeningen) dubbel worden ingediend. Dat leidt tot minder regeldruk. Samenvoegen is alleen mogelijk als de producten gebaseerd zijn op autonome regelgeving.

Bij de beoordeling van producten op nut en noodzaak is het van belang om bij iedere vraag een risico-inschatting te maken op basis van kans (waarschijnlijkheid dat het risico optreedt) en effect (negatief gevolg dat voorkomen moet worden).

Indien een product wordt afgeschaft of omgezet naar algemene regels, vervalt de aanvraagprocedure. Dit betekent dat stap 3 kan worden overgeslagen en dat kan worden verdergegaan met stap 4: het verbeteren van de dienstverlening.

Er worden met het product geen risico's voorkomen!



Kunnen we het product afschaffen?



Kunnen we het product omzetten naar algemene regels?



Kunnen we het product samenvoegen met een ander product?



# Stap 3. Het vereenvoudigen van procedures

In een gemeentelijke regeling (zoals een verordening of nadere regels) staat vaak omschreven welke gegevens en documenten inwoners en ondernemers bij een aanvraag moeten indienen. Daarnaast bevatten regelingen soms een tussentijdse meldingsplicht. Door in stap 3 na te gaan welke informatie écht relevant is voor de beoordeling van een aanvraag, kunnen de inspanningen van zowel de aanvrager als de gemeente worden beperkt.

In de afgelopen jaren hebben gemeenten al veel resultaat geboekt met het vereenvoudigen van procedures. Toch kan het geen kwaad om bij de herijking de onderstaande vragen te doorlopen:

## 1. Kunnen we de doelgroep verkleinen?

Grenzen verleggen kan ervoor zorgen dat minder handelingen of aanvragers onder een bepaalde verplichting vallen. Dat leidt tot minder aanvragen of tussentijdse meldingen. Voorbeeld: het schrappen van administratieve verantwoordingen voor subsidies kleiner dan een bepaalde drempelwaarde, het schrappen van de terrasvergunning voor horecaondernemers die buiten het centrum zijn gevestigd of een omgevingsvergunning voor kappen beperken tot bepaalde boomsoorten of omvang.

## 2. Kunnen we het aantal stappen beperken?

Het verwijderen van niet-functionele stappen uit procedures maakt het eenvoudiger om het proces te doorlopen.

## 3. Kunnen we de doorlooptijd verkorten?

Het stroomlijnen van processen kan de doorlooptijd van procedures verkorten. Voorbeeld: het direct betalen van de leges bij het indienen van een aanvraag, het aanpassen van de werkplanning of het opvoeren van het aantal overleggen waarin advies wordt uitgebracht.

## 4. Kunnen we de tijdsbesteding beperken?

Vereenvoudigingen in de procedures zorgen ervoor dat aanvragers minder tijd kwijt zijn, waardoor het proces sneller wordt doorlopen. Voorbeeld: Het gebruik van digitale formulieren of het opvragen van eenvoudige tekeningen in plaats van tekeningen op schaal met maatvoering.

## 5. Kunnen we de frequentie van gegevensverstrekking verlagen?

Het aantal administratieve handelingen neemt af wanneer de gemeente de frequentie waarmee aan een verplichting moet worden voldaan verlaagt. Er worden minder aanvragen ingediend of minder tussentijdse meldingen gedaan. Veel gemeenten hebben de afgelopen jaren de APV gewijzigd, zodat diverse vergunningen en ontheffingen al voor onbepaalde tijd geldig zijn. Voorbeeld: het verlengen van de geldigheidsduur van vergunningen of het uitsluitend verplicht melden bij wijzigingen in plaats van periodiek.

Voor voorstellen gericht op het verkleinen van de doelgroep en het aanpassen van de frequentie dient de lokale regelgeving te worden aangepast. In zo'n situatie is goedkeuring van het college en/of de gemeenteraad vereist. Voorstellen gericht op het terugdringen van het aantal stappen, tijdsbesteding en de doorlooptijd worden ambtelijk opgepakt, waardoor waardoor bij de implementatie niet gewacht hoeft te worden op politiek-bestuurlijke besluitvorming.



# Stap 4. Het verbeteren van de dienstverlening

Nadat in stap 2 en 3 de inhoudelijke beoordeling op nut, noodzaak en uitvoerbaarheid heeft plaatsgevonden, is het in deze laatste stap van belang om de dienstverlening rondom het product te verbeteren. Aspecten als eenvoud, toegankelijkheid en klantgerichtheid staan hierbij centraal. Enkele praktijkvoorbeelden:

## Het afstemmen van informatie tussen alle klantcontactkanalen

Hierbij gaat het om het eenduidig, eenvoudig en transparant beschikbaar stellen van productinformatie over alle contactkanalen, ook als een product is afgeschaft. Heldere informatie voorkomt onnodig contact tussen de klant en de gemeente.

## Het geven van statusinformatie van een (aan)vraag

Statusinformatie geeft de inwoners, ondernemers en de gemeente zekerheid over waar in het proces de (aan)vraag zich bevindt en op welke termijn een antwoord van de gemeente kan worden verwacht. Deze zekerheid voorkomt onnodig contact tussen de klant en de gemeente.

## Het eenmalig opvragen van informatie

Een goed ingericht documentmanagementsysteem zorgt, naast het koppelen van systemen (zoals Basisregistraties), ervoor dat een klant niet iedere keer opnieuw dezelfde informatie moet overleggen.

## Het feliciteren van een aanvrager bij een positief besluit

Een aanvrager wordt positief verrast door hem/haar in de eerste regel van een besluit te feliciteren met de toekenning van de aanvraag. De juridische onderbouwing van het besluit kan vervolgens in de bijlage worden opgenomen. Naast dit verrassingseffect leidt een vriendelijke toon dikwijls tot verbeterd naleefgedrag van de voorschriften.

## Het ondersteunen bij aanvragen in plaats van alleen toe of af wijzen

Bij omvangrijke procedures (bouwen, bestemmingsplannen, horeca) kan vooroverleg (bijvoorbeeld via een ondernemersspreekuur of een accountmanager) ertoe bijdragen dat knelpunten in een vroeg stadium worden herkend en opgepakt. Hierbij is het van belang dat de gemeente zoveel mogelijk denkt in oplossingen in plaats van in belemmeringen.

## Effectiever toezicht

De gemeente kan het toezicht op autonome- en medebewindstaken vaak effectiever en met minder toezichtlasten uitvoeren. De gemeente kan bijvoorbeeld afspreken dat elk bedrijf maximaal één keer per jaar wordt bezocht voor regulier toezicht, waarbij de bezoekende toezichthouder ook namens andere toezichthouders het toezicht uitvoert. Alleen bij eventuele overtredingen volgt een bezoek van de andere toezichthouders.

## Regelluwe zones/experimenteerbepaling.

Het opnemen van een experimenteerbepaling in de Algemene Plaatselijke Verordening stimuleert inwoners en ondernemers om te innoveren.



**Vereniging van  
Nederlandse Gemeenten**  
Realisatie

Nassaulaan 12  
2514 JS Den Haag  
+31 70 373 82 00  
info@vng.nl

mei 2018

[vngrealisatie.nl](http://vngrealisatie.nl)